

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษากวย-กวย เป็นภาษาในสาขากะตุอิก สาขาย่อยกะตุอิกตะวันตก (Smith 1981, Diffloth 1992 b และ ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544) ซึ่งพูดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ของประเทศไทย ภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และภาคเหนือของกัมพูชา ในประเทศไทยและ สปป. ลาว คนกลุ่มนี้จะถูกเรียกว่า "ส่วย" แต่เนื่องจากคำว่า "ส่วย" เป็นคำที่ใช้เรียกผู้พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมรหลายกลุ่ม ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนกับส่วยกลุ่มอื่นๆ ในงานวิจัยนี้จะเรียกภาษาที่จะศึกษานี้ว่า ภาษากวย-กวย และเรียกเจ้าของภาษาว่า คนกวย-กวย

คนกวย-กวย ตั้งบ้านเรือนอยู่ปะปนกับคนลาวและคนเขมร คนกลุ่มนี้มีความสามารถพูดได้หลายภาษา กล่าวคือ ถ้าอยู่ใกล้ลาว จะสามารถพูดภาษาลาวได้ และใช้ภาษาลาวเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร ถ้าอยู่ใกล้เขมร จะสามารถพูดเขมรได้ และใช้ภาษาเขมรเป็นภาษากลาง บางคนสามารถพูดได้ทั้งภาษาลาวและเขมร คนกวย-กวยในประเทศไทยทุกคนสามารถพูดภาษาไทยได้เพราะเป็นภาษากลางของประเทศ และเป็นภาษาราชการที่ใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่วนคนกวยใน สปป.ลาว สามารถพูดลาวได้เพราะภาษาลาวเป็นภาษากลางของประเทศและถูกกำหนดให้ใช้ในการเรียนการสอน เช่นเดียวกัน

นักภาษาศาสตร์ที่เชี่ยวชาญภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ให้ข้อสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของภาษาต่างๆในภูมิภาคนี้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้น ด้วยกระบวนการเปลี่ยนแปลงความก้องของเสียง (voicing/devoicing) ในภาษาต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเสียง ในทิศทางที่แตกต่างกัน ในภาษาตระกูลจีน-ทิเบต การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้นทำให้คำซึ่งเดิมเคยเป็นคำพยางค์เดียวมีพยัญชนะและสระอย่างบริบูรณ์แต่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ ในเวลาต่อมาการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะได้ก่อกำเนิดเสียงวรรณยุกต์ (Matisoff 1973) เช่นเดียวกับภาษาสันเต้า (Diffloth 1980 อ้างใน ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2527 : 58-60) และภาษาเวียดนาม (Haudricourt 1954 อ้างในธีระพันธ์ 2527 : 60-62) การสูญเสียเสียงก้อง (devoicing) ของพยัญชนะต้นพัฒนาไปสู่การเกิดระบบเสียงวรรณยุกต์ ภาษาเขมรการสูญเสียเสียงก้องของพยัญชนะต้น พัฒนาไปสู่ระบบสระ 2 ชุด ซึ่งทำให้ภาษาเขมรมีเสียงสระเป็นจำนวนมาก (Huffman 1976)

จากการศึกษาวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาตระกูลมอญ-เขมร สาขาอะตอิก พบว่า การสูญเสียความก้องของพยัญชนะต้นมีผลทำให้เกิดสระที่มีการทำงานของเส้นเสียงที่แตกต่างกัน 2 แบบ ในทางสัทวิทยาเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า ลักษณะน้ำเสียง (register) ได้แก่ สระที่มีลักษณะน้ำเสียงสระโหมะปกติ (clear, normal หรือ modal voice) หรือสระโหมะปกติกับสระที่มีลักษณะน้ำเสียงโหมะต่ำหุ้ม (breathy voice) หรือสระโหมะต่ำหุ้ม จากการสืบสร้างภาษากะตอิกโบราณ (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544, Peiros 1996) แสดงให้เห็นว่าพยัญชนะต้นกักโหมะในอดีต *b *d *j *k ได้กลายมาเป็นพยัญชนะกักโหมะ p t c k ซึ่งเกิดร่วมกับสระที่มีลักษณะน้ำเสียงโหมะต่ำหุ้มในภาษาปัจจุบัน ขณะที่พยัญชนะต้นกักโหมะ *p *t *c *k ยังคงรักษาเสียงเดิมที่เกิดกับสระที่มีลักษณะน้ำเสียงโหมะปกติในภาษาปัจจุบันไว้ การที่สระมีลักษณะน้ำเสียง 2 แบบ ทำให้ภาษากว-กวยเกิดภาษาถิ่นที่มีระบบสระแตกต่างกัน แยกเป็นถิ่นใหญ่ ๆ ได้ 2 ถิ่น คือ ถิ่นกวยและถิ่นกวย จากการสืบสร้างภาษากะตอิกโบราณ (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544 : 204 และ 227) แสดงตัวอย่างดังนี้

ก.	*ʔəda:	>	ta:	(กวย)	'เปิด'
		>	tiə	(กวย)	
ข.	*blək	>	plə:ʔ	(กวย)	'งาช้าง'
		>	pluəʔ	(กวย)	

จากตัวอย่างจะเห็นว่า พยัญชนะต้นกักโหมะ *d ใน ก. และ *b ใน ข. ได้เปลี่ยนมาเป็นพยัญชนะกักโหมะ t ใน ก. และ p ใน ข. ส่วนสระเปลี่ยนเป็นสระโหมะต่ำหุ้ม /.. / ในภาษากว-กวยยังคงเป็นสระเดี่ยวเช่นเดิม ขณะที่ภาษากวย นอกจากจะเกิดการลดความก้องของพยัญชนะต้นและเกิดสระโหมะต่ำหุ้มแล้ว สระโหมะต่ำหุ้มยังเปลี่ยนจากสระเดี่ยวเป็นสระประสมด้วย

ในกรณีของพยัญชนะต้นกักโหมะ การเปลี่ยนแปลงจากภาษากะตอิกโบราณมาเป็นภาษากว-กวยปัจจุบัน พยัญชนะต้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง และสระโหมะปกติในภาษากะตอิกโบราณ ยังคงเป็นสระโหมะปกติเช่นเดิม แต่เสียงสระเปลี่ยนไป กล่าวคือ สระประสมในภาษากะตอิกโบราณ ยังคงเป็นสระประสมในภาษากว แต่เปลี่ยนเป็นสระเดี่ยวในภาษากวย เช่น

ค.	*h(ə)lkuəj	>	kuəj	(กวย)	'คน'
			ku:j	(กวย)	

(ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544:238)

จากตัวอย่าง ค. คำว่า kuəj และ ku:j 'คน' ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มหรือภาษาของตนเองนั้น มาจากคำในภาษาโบราณเดียวกัน แต่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายหลัง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบสระดังกล่าวข้างต้น

นอกจากจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภาษากะตุอิกโบราณมาสู่ภาษากวย-กวยแล้วในการศึกษาภาษากวย-กวย ปัจจุบัน ยังได้พบการแปร (variation) ของเสียง เช่น ภาษากวย บ้านสังแก (ประเสริฐ ศรีวิเศษ 2521) มีการแปรของเสียงก้องกังวานอโฆษะกับเสียงก้องกังวานโฆษะที่อยู่หลังพยางค์ so เช่น [mh~sə.m] [nh~sə.n], [lh~sə.l], [rh~sə.r] เช่น [mhɔ:l~səmw:l] “เงา” [lha:~səla:] “ใบไม้” เป็นต้น

ภาษากวยบ้านสำโรง มีการแปรที่นำไปสู่การเกิดสระประสม (diphthongisation) กล่าวคือ เกิดการแปรของเสียงสระต่ำ /ɔ:/ และ /æ:/ ระหว่างผู้พูดที่เป็นผู้ใหญ่กับเด็ก ขณะที่ผู้ใหญ่ออกเสียงเป็นสระเดี่ยว [ɔ:] [æ:] แต่เด็กจะออกเสียงเป็นสระเลื่อน (offglide) [ɔ:a] และ [ɛ:a] ตามลำดับ (Sukkasame 1994:247)

เช่น	ผู้ใหญ่		เด็ก	
/ɔ:/	[ɔ:]	>	[ɔ:a]	หมา'
/æ:/	[æ:]	>	[ɛ:a]	นา'

การเปลี่ยนแปลงที่พบทั่วไป คือ การเกิดระดับเสียงประจำพยางค์ที่แน่นอนและเด่นชัดควบคู่ไปกับลักษณะน้ำเสียงทั้งสองแบบ กล่าวคือ พยางค์ที่มีสระลักษณะน้ำเสียงโฆษะปกติจะมีระดับเสียงสูง ส่วนพยางค์ที่มีสระโฆษะต่ำทุ้ม จะมีระดับเสียงต่ำ (L.Thongkhum 1989 :14) การที่ระดับเสียงเริ่มมีบทบาทสำคัญในการจำแนกความหมายควบคู่ไปกับลักษณะน้ำเสียงของสระ แสดงให้เห็นว่าสระกำลังลดบทบาทในการจำแนกความต่างของคำเพราะสระโฆษะต่ำทุ้มเริ่มหายไป

พยางค์รองซึ่งอยู่หน้าพยางค์หลักและไม่ลงเสียงเน้นหนัก มีการเปลี่ยนแปลงสูงเช่นเดียวกัน จากผลงานการสืบสร้างภาษากะตุอิกโบราณของเปโรส (Peiros 1996) และ ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544) เปรียบเทียบกับภาษากวย-กวยหลายถิ่นในปัจจุบัน พบว่าเกิดปรากฏการณ์การกร่อนพยางค์รอง คงเหลือเฉพาะพยางค์หลักที่ตามมา ทำให้คำสองพยางค์บางคำกลายเป็นคำพยางค์เดียว โดยเริ่มจากพยางค์รองกร่อนเสียงเป็นพยางค์นาสิก ต่อมาพยางค์นาสิกหายไป คงเหลือเพียงพยางค์หลัก (CəN > N > φ) ตัวอย่างเช่น

คำว่า ‘เมีย’ ในภาษากะตุอิกโบราณคือ *k(ə)ndiel (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544 : 243) หรือ *[h/əndie/ɛ:/ ~ *kəʔd[ie/ɛ/e]] (Peiros 1996 : 72)

ภาษาปัจจุบันมีการออกเสียงแปรไปตามถิ่น และตามกลุ่มอายุ คือ

ในภาษากวยซึ่งพูดใน จ. นุรรัมย์ บางถิ่นยังคงเป็นคำสองพยางค์ [kandɛ:l] (วรรณชาติ 2537: 23) แต่ภาษากวยถิ่นบ้านสำโรง (Sukkasame 1994) ในผู้พูดที่เป็นผู้ใหญ่พยางค์รองจะถูกกร่อนลงเป็นพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ [ndɛ:l] ขณะที่ ในเด็กพยางค์รองจะหายไปเหลือเพียงพยางค์หลัก [dɛ:l] เท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงทางเสียง(phonological change) ทำให้เกิดภาษาถิ่นต่างๆ หากพิจารณาระบบเสียงในแต่ละถิ่นที่มีผู้ศึกษาไว้ เช่น ภาษาากวย บ้านหนองบัว ตำบลดิ่งชั้น สุพรรณบุรี (Yantreesingh 1980) ภาษาากวย แขวงสาละวัน สปป.ลาว (Ferus 1974) ภาษาากวย บ้านสังแก อำเภอศรีนครินทร์ (ประเสริฐ ศรีวิเศษ 2521) และภาษาากวย บ้านลำโรง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ (Sukkasame 1988) จะพบว่า ถึงแม้โดยภาพรวมจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ในรายละเอียดมีความแตกต่างกัน เช่น จำนวนหน่วยเสียง ภาษาากวย สาละวัน มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 18 หน่วยเสียง ขณะที่ ภาษาากวยบ้านสังแก มี 23 หน่วยเสียง ภาษาากวย บ้านดิ่งชั้น มี 21 หน่วยเสียง เป็นต้น หน่วยเสียงเดียวกันแต่มีเสียงย่อย(allophone) แตกต่างกัน เช่น หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /-c/ ในภาษาากวยบ้านสังแกออกเสียงเป็น [- tɕ] ขณะที่ภาษาากวย บ้านลำโรงและสาละวัน ออกเสียงว่า [-iʔ] เป็นต้น

จากที่ได้อภิปรายมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาากวย-กวยเกิดขึ้นและดำเนินอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างถิ่น นอกจากนั้นภายในแต่ละถิ่นก็เกิดความแตกต่างระหว่างอายุของผู้พูดด้วย

การเปลี่ยนแปลงเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของทุกภาษา กล่าวคือ หากยังมีผู้ใช้ภาษานั้นอยู่ในชีวิตประจำวัน ภาษาย่อมไม่หยุดนิ่งและมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของภาษา ได้แก่ระดับเสียง ระดับไวยากรณ์ และในคลังคำ

การเปลี่ยนแปลงภาษามีสาเหตุมาจากปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ปัจจัยภายใน (internal factor) หรือปัจจัยทางภาษา และปัจจัยภายนอก (external factor) ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคม (Labov 1965, Campbell 1976)

การเปลี่ยนแปลงทางเสียง เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ทั้งจากสาเหตุแห่งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก การอธิบายสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงของนักภาษาศาสตร์แต่ละสำนักอาจแตกต่างกัน เช่นการเปลี่ยนแปลงที่มาจากปัจจัยภายใน อันเนื่องจากการออกเสียง บลูมฟิลด์ (Bloomfield 1933: 76) แสดงทัศนะว่า มนุษย์ไม่สามารถออกเสียงเดียวกันได้เหมือนกันแม้แต่ครั้งเดียว หรือ ฮ็อกเก็ตต์ (Hockett 1960 อังโนน้ำทิพย์ ภิงคารวนิชย์ 2541 : 38) อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงทางเสียงมีจุดเริ่มต้นจากการที่ผู้พูดมีจุดเป้าหมายในการออกเสียงแต่ละเสียง ซึ่งในการออกเสียงแต่ละครั้งผู้พูดก็จะเล็งไปที่จุดเป้าหมายนี้ บางครั้งผู้พูดก็ออกเสียงได้ตรงเป้าหรือใกล้เคียงแต่ในการพูดแต่ละครั้งก็คลาดเคลื่อนไปบ้าง นอกจากนี้นักภาษาศาสตร์อาจมองว่าการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นไปเพื่อความสะดวกในการออกเสียง โดยทำให้เกิดการกลมกลืนเสียง หรือการสูญเสียเสียง (Lehmann 1972 :168) การอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่มาจากปัจจัยภายในด้วยเหตุผลทางจิตวิทยา อันเนื่องมาจากการรับรู้ (perception) และความสามารถในการเรียนรู้ ก็เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจ

การเปลี่ยนแปลงที่มาจากปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นตัวแปรทางสังคม มนุษย์เราต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีการติดต่อสื่อสารทั้งในสังคมเดียวกันและสังคมภายนอก ตัวแปรทางสังคมที่ทำให้เกิดการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางภาษา อาทิ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพทางสังคม การศึกษา การที่ภาษาต่างกันแต่ใช้พูดในบริเวณใกล้เคียงกันโดยผู้พูดทวิภาษา(bilingual) ก็อาจเกิดการสัมผัสภาษา (language contact) ลักษณะทางเสียงบางประการอาจมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ย่อมมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียง ทั้งนี้เนื่องมาจากการแทรกแซงทางเสียง การสูญเสียเสียง ตลอดจนการยืมเสียง เป็นต้น วัจนลีลาก็เป็นตัวแปรที่สำคัญอีกตัวแปรหนึ่ง การพูดในวัจนลีลาที่แตกต่างกันเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเสียง

อย่างไรก็ตาม ในการอธิบายสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงภาษานั้น จะอธิบายด้วยสาเหตุจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงประการเดียวอาจไม่ครอบคลุมเพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้เหตุผลหลายๆด้านมาประกอบกัน (Weinreich. et. al 1968:188)

ในกรณีภาษากวย-กวย การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก จากปัจจัยภายในเช่น การกร่อนและการตัดพยางค์รอง ซึ่งหากกล่าวถึงสาเหตุอาจมาจากลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยางค์รองที่มีการลงเสียงเน้นหนักน้อยกว่าพยางค์หลัก ความโดดเด่นของคำและการรับรู้ของผู้ฟังจึงอยู่ที่พยางค์หลัก ผู้พูดเองก็เกิดความสะดอกและรวดเร็ว เพราะแม้พยางค์รองจะถูกกร่อนลง ก็ยังสามารถสื่อสารเป็นที่เข้าใจได้ (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544: 170) ส่วนปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมนั้น อาจจะมาสาเหตุหลายประการ เช่น จากการสัมผัสภาษา เพราะหากศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษากวย-กวยที่อยู่ใกล้ชิดลาวซึ่งเป็นภาษาคำโดด กับกวย-กวยที่อยู่ใกล้ชิดกับเขมรซึ่งเป็นภาษาที่มีพยางค์รองและเป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน จะพบว่า กลุ่มที่ใกล้ชิดลาวมีการกร่อนและลดพยางค์มากกว่ากลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดกับเขมร ในขณะเดียวกัน หากเปรียบเทียบ ภาษากวย แขวงสาละวัน สปป.ลาว กับ ในประเทศไทย จะพบว่า กวย สปป.ลาว ยังมีการสร้างคำด้วยการผสมคำและมีความหมายที่แตกต่างจากภาษากวย-กวยในประเทศไทย

การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่าย มีการแปรหลากหลาย สังเกตเห็นได้อย่างรวดเร็ว ภาษากวย-กวยเป็นภาษาที่มีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีระบบตัวเขียน ไม่มีการกำหนดภาษามาตรฐาน ดังนั้นจึงมีธรรมชาติในการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่แตกต่างไปจากภาษาที่มีระบบตัวเขียนหรือภาษามาตรฐานที่ถูกกำหนดโดยรัฐ ประกอบกับภาษากวย-กวย เป็นเพียงภาษาชนกลุ่มน้อยซึ่งเจ้าของภาษาเองมีความรู้สึกที่ภาษาของตนเองด้อยกว่าภาษาอื่น (ประพนธ์ จันทวิเทศ 2532) ความต้องการที่จะรับเอาลักษณะเด่นๆจากภาษาอื่นมาใช้ในภาษาของตนจึงมีมาก ทำให้การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในแต่ละถิ่นมีความแตกต่างหลากหลาย

นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติ ให้ความสนใจกับการศึกษาเปรียบเทียบภาษาปัจจุบัน เพื่อสืบสร้างภาษาดั้งเดิมในอดีต (Proto language) ทั้งนี้โดยมุ่งหาความเป็นหนึ่งเดียวหรือลักษณะร่วมกันของภาษา (homogeneity) เพื่อแสดงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาสู่ปัจจุบันว่ามีความเป็นมาอย่างไร ในขณะที่นักภาษาศาสตร์สังคมนิให้ความสนใจกับความแตกต่างหลากหลาย (Heterogeneity) โดยให้ความสำคัญกับการแปรของภาษาในปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การอธิบายสาเหตุและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของภาษาในอนาคต ทั้งนี้ นักภาษาศาสตร์สังคมนิเชื่อว่าสาเหตุของการแปรทางภาษาสามารถอธิบายได้จากตัวแปรทางสังคม

ด้วยเหตุที่นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติและนักภาษาศาสตร์สังคมนิทำงานแยกขาดจากกัน ทำให้การมองภาพความเชื่อมต่อนี้ระหว่างกาลเวลาของภาษาเกิดความไม่ต่อเนื่อง จึงเป็นที่น่าสนใจว่า หากจะศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงภาษา โดยใช้ศาสตร์ทั้งสองสาขา อันได้แก่ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาศาสตร์สังคมนิ ไปพร้อมๆกัน เพื่อเชื่อมโยงกาลเวลา จากอดีตสู่ปัจจุบัน และปัจจุบันต่อเนื่องไปถึงอนาคต ด้วยการใช้นวนคิดของนักภาษาศาสตร์เชิงประวัติ ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาปัจจุบัน เพื่อสืบสร้างภาษาในอดีตและการเปลี่ยนแปลงของเสียงจากอดีตสู่ปัจจุบัน และใช้นวนคิดของนักภาษาศาสตร์สังคมนิ ศึกษาการแปรของเสียงในปัจจุบัน เพื่อทำนายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาในอนาคต โดยเลือกภาษากวย-กวย ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองที่ไม่มีตัวเขียน มิใช่ภาษาราชการหรือภาษาประจำชาติ ไม่มีการกำหนดมาตรฐานของภาษา และเจ้าของภาษาเองคิดว่าเป็นภาษาที่ไม่มีศักดิ์ศรี ในขณะที่เดียวกันก็เลือกศึกษาหลายถิ่นที่มีภาษาแวดล้อมแตกต่างกัน และแต่ละถิ่นเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุแตกต่างกัน จะทำให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาสู่ปัจจุบันอย่างไร และจะเห็นปรากฏการณ์การแปรในแต่ละถิ่นเหมือนกันหรือคล้ายกันอย่างไร และการแปรในปัจจุบันจะสามารถอธิบายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้หรือไม่ และมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

ลาบอฟ (Labov 1986:254) กล่าวว่า ในอดีตการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ช่วยให้เกิดความกระจ่างในเรื่องการอธิบายการเกิดเสียงทั้งในเชิงสรีระและกลศาสตร์ ตลอดจนการรับรู้ด้วยโสตศาสตร์ แต่งานวิจัยที่จะค้นหาต้นตอแห่งสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางเสียงยังมีไม่มากนัก ดังนั้นการศึกษสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางเสียง โดยมุ่งไปที่ประเด็นการสัมผัสภาษาและความแตกต่างด้านการออกเสียงระหว่างกลุ่มอายุ ในงานวิจัยนี้ น่าจะช่วยให้เกิดความกระจ่างในการอธิบายสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงภาษาได้ในระดับหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) สืบสร้างภาษากวย-กวยโบราณ (Proto Kuai-Kui)
- 2) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวย-กวยโบราณ มาเป็นภาษากวย-กวยปัจจุบัน

- 3) วิเคราะห์ความแตกต่างของเสียงพยัญชนะ และสระ ในภาษากวย-กวยปัจจุบัน ตามถิ่นที่อยู่ และอายุของผู้พูด
- 4) วิเคราะห์การแปรตามอายุของเสียงที่เป็นตัวบ่งชี้การเปลี่ยนแปลง ในภาษากวย-กวยถิ่นที่มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตมากที่สุด

1.3 สมมติฐานการวิจัย

- 1) จำนวนหน่วยเสียงสระและพยัญชนะในภาษากวย-กวยปัจจุบัน มีน้อยกว่าภาษากวย-กวยโบราณ เนื่องจากการรวมเสียง
- 2) ภาษากวย-กวยถิ่นที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวมาก มีจำนวนพยัญชนะต้นควบกล้ำ พยัญชนะท้าย และใช้สระลักษณะน้ำเสียงโหมะต่ำหุ้ม น้อยกว่า ภาษากวย-กวยถิ่นที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวน้อย
- 3) ภาษากวย-กวย ในผู้พูดกลุ่มอายุน้อย มีพยัญชนะต้นควบกล้ำ พยัญชนะท้าย และใช้สระลักษณะน้ำเสียงโหมะต่ำหุ้ม น้อยกว่า ภาษากวย-กวยในกลุ่มผู้พูดอายุมาก
- 4) ผู้พูดยิ่งอายุน้อยลง จะยิ่งใช้รูปแปรนวัตกรรมของตัวบ่งชี้ มากกว่าผู้พูดอายุมาก

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ภาษาที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย คือ ภาษาที่คนทั่วไปเรียกว่า “ส่วย” กลุ่มที่เรียกตนเองว่ากวยหรือกวย ในงานวิจัยนี้จะเรียกภาษานี้ว่า “ภาษากวย-กวย” ในกรณีที่กล่าวถึงเฉพาะถิ่นใดถิ่นหนึ่ง จะเรียกว่า “ภาษากวย” กับ “ภาษากวย” ตามที่เจ้าของภาษาเรียกภาษาของตนเอง

1.5 การเตรียมการวิจัย

- 1) ทบทวนวรรณกรรม ในหัวข้อต่อไปนี้
 - ก. แนวคิดและทฤษฎีการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียง กลุ่มไวยากรณ์ใหม่ (Neogramarian) นักไวยากรณ์โครงสร้าง นักไวยากรณ์ปริวรรต นักภาษาศาสตร์สังคม และ นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะ
 - ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของภาษาต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 - ค. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย การตั้งถิ่นฐานและการกระจายประชากร แนวคิดการแบ่งสาขา และลักษณะทางภาษาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเสียง
 - ง. การสืบสร้างภาษาโบราณด้วยวิธีการศึกษาเปรียบภาษาในปัจจุบัน

- 2) ศึกษาาระบบเสียงและคำศัพท์ภาษาส่วย(กวย-กวย) และภาษากะตูกิกโบราณ จากเอกสารต่อไปนี้
- ก. พจนานุกรมส่วย ไทย อังกฤษ (ประเสริฐ ศรีวิเศษ 2521) ซึ่งเป็นส่วยกวยบ้านสังแก ต.แตล อ.ศรีนครินทร์ จ.สุรินทร์
 - ข. วิทยานิพนธ์ซึ่งศึกษาาระบบเสียงภาษาส่วย(กวย)บ้านลำโรง ต.หนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์ (Sukkasame 1988) ส่วย(กวย) สุพรรณบุรีเปรียบเทียบกับส่วย(กวย) บ้านสังแก (Yantreesingh 1980) พร้อมทั้งรายการคำศัพท์
 - ค. บทความการศึกษาระบบเสียงภาษาส่วย(กวย) แขวงสาละวัน สปป.ลาว (Ferlus 1974)
 - ง. การสืบสร้างภาษากะตูกิกโบราณ (Proto Katuic) จากผลงานของดิฟลือธ (Diffloth 1982) เปรอส (Peiros 1996) ริระพันธ์ ล.ทองคำ 2544 และภาษากะตูกิกตะวันออกโบราณ โดโรธี โธมัส (Thomas D. 1967)
 - จ. ข้อมูลคำศัพท์เบื้องต้นภาษาส่วยสุมา สปป.ลาว (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์) โดย สามีตต์ ทรัพย์ผุด 2542
 - ฉ. รายการคำศัพท์ภาษากวยในกัมพูชา (Thomas and Headley 1970)
 - ช. รายการคำศัพท์ภาษากวยบ้านบึง อ.ปรางค์กู่ จ.ศรีสะเกษ (วรรณมา เทียนมี และคณะ 2528)
 - ฎ. รายการคำศัพท์เพื่อแบ่งถิ่นกวย และกวย ใน จ.สุรินทร์และศรีสะเกษ จำนวน 54 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 73 คำ โดย วันเดอร์ ฮาก (Vander Haak 1990)
 - ฏ. รายการคำศัพท์ภาษากวยบ้านบึง และบ้านลำโรงทาบ เพื่อเปรียบเทียบพยางค์หน้า (Vander Haak 1986)
 - ถ. พจนานุกรมภาพ 4 ภาษา กวย-เขมร-ไทย-อังกฤษ โดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล 2538
 - ฐ. รายการคำศัพท์ภาษากวยลำโรงทาบ (Johnston 1969)
- 3) ศึกษาาระบบเสียงภาษาลาวอุบล สุรินทร์ ศรีสะเกษ และลาวจำปาสัก ซึ่งเป็นกลุ่มภาษาลาวใต้ จากงานวิจัยของมาร์วิน บราวน์ (Brown 1965) และศึกษาาระบบเสียงและศัพท์ภาษาเขมรสุรินทร์จากพจนานุกรมภาษาเขมร-ไทย-อังกฤษ (ทะฉัน จันทร์พันธุ์และชาติชาย พรหมจักรินทร์ 2521)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เข้าใจสาเหตุและปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเสียง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และการแปรทางเสียงในปัจจุบันอันจะนำไปสู่การอธิบายหรือการทำนายการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- 2) สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางนโยบายภาษาระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ของ ประเทศไทย
- 3) เป็นการช่วยกระตุ้นให้คนกวย-กวยซึ่งเป็นเจ้าของภาษาสนใจที่จะอนุรักษ์ภาษาของตน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

เสียงก้องกังวาน (sonorant) หมายถึง กลุ่มเสียงพยัญชนะซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะทางกลศาสตร์บางอย่างร่วมกัน คือ มีโครงสร้างของฟอร์แมนท (formant structure) ซึ่งมีขอบเขตชัดแจ้ง ตลอดจนมีรูปแบบการสั่นของเส้นเสียงแบบสม่ำเสมอ ได้แก่ เสียงนาสิก เสียงอัมสระ เสียงข้างลิ้น และเสียงรัวลิ้น

เสียงโฆษะ หรือเสียงก้อง (voiced) หมายถึง เสียงที่ขณะเปล่งเสียง จะมีการสั่นที่เส้นเสียง

เสียงอโฆษะ หรือเสียงไม่ก้อง (voiceless) หมายถึง เสียงที่ขณะเปล่งเสียง จะไม่มีการสั่นของเส้นเสียง

สระโฆษะปกติ (clear vowel หรือ normal vowel หรือ modal vowel) หมายถึงสระซึ่งมีลักษณะวิธีออกเสียงที่ขณะเปล่งเสียง เส้นเสียงทั้งสองเส้น สั่นปกติ

สระโฆษะต่ำท่อม (breathy vowel) หมายถึง เสียงสระซึ่งมีลักษณะวิธีการออกเสียงผสมกันระหว่างเสียงก้องธรรมดา กับเสียงลมหายใจ กล่าวคือ ในขณะที่เปล่งเสียงนั้น เส้นเสียงส่วนหนึ่ง (ligamental vocal folds) สั่นปกติ และเส้นเสียงอีกส่วนหนึ่ง (cartilagenous vocal folds) เปิดเล็กน้อย ทำให้กระแสลมสามารถแทรกผ่านช่องระหว่างเส้นเสียงได้ หรืออาจจะเกิดจากการที่เส้นเสียงเข้ามาใกล้กันมาก เมื่อลมออกจากปอดผ่านขึ้นมากกระทบเส้นเสียงทำให้เส้นเสียงสั่น ในขณะเดียวกัน มีกลุ่มลมแทรกผ่านช่องระหว่างเส้นเสียงออกมาด้วย สัญลักษณ์ที่ใช้กำกับเสียงประเภทนี้คือ [...] เช่น [ə]

เสียงธนิศ (aspiration) หมายถึง เสียงพยัญชนะซึ่ง มีการพ่นลมในขณะที่เปล่งเสียง เช่น เสียงพยัญชนะกัก อโฆษะ ธนิศ ph th ch kh

เสียงสิถิล (unaspiration) หมายถึง เสียงพยัญชนะซึ่งไม่มีการพ่นลมในขณะที่ออกเสียง เช่น เสียงพยัญชนะกัก อโฆษะ สิถิล p t c k

เสียงปฏิภาค หรือเสียงเทียบ (correspondence) หมายถึง เสียง a ในภาษา X ที่เทียบได้ตรงกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระเบียบกับเสียง b ในภาษา Y และภาษา X กับภาษา Y นั้นเป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน เมื่อนำเสียง a และ b มาศึกษาเปรียบเทียบเชิงประวัติ จะสามารถสืบสร้างหน่วยเสียงในภาษาดั้งเดิมที่มีภาษาปัจจุบัน X และ Y เป็นภาษาลูก

พยางค์เป็น (live syllable) หมายถึง พยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม ที่ไม่มีพยัญชนะท้าย หรือพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงก้องกังวาน สระจะเป็นสระสั้น ยาว หรือสระประสมก็ได้

พยางค์ตาย (dead syllable) หมายถึง พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก ส่วนสระจะเป็นสระสั้น หรือยาว หรือสระประสมก็ได้

พยางค์เสียดแทรก หมายถึง พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงเสียดแทรก

ภาษากวยโบราณ หมายถึง Proto-Kuai ผู้วิจัยใช้คำว่า "โบราณ" แทนคำว่า "ดั้งเดิม" เพราะคิดว่าน่าจะสื่อความได้ดีกว่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย